

RAZGOVOR S IVANOM ERCEGOM**Tko Vas je prvi uputio u istraživanje ekonomske historije?**

Interes za istraživanje ekonomske povijesti baštinih još iz gimnazijskih dana. Naime porijeklom sam sa sela iz Vrličkog kraja. Gdje sam i sam uvidio važnost seljačkog gospodarstva kao osnovu cjelokupnog društva. A tako i važnost istraživanja agrarne povijesti. U gimnazijskim danima na takvo razmišljanje najviše me poticao župnik. Na pravo i stručno promišljanje i proučavanje ekonomske povijesti u fakultetskim danima poticao me je dr. Rudolf Bićanić.

Kako biste opisali ekonomskohistorijska shvaćanja vaših profesora i mentora?

Bićanić je smatrao da su nas seljaci othranili, te da je selo osnova društva. Kao što sam već ranije spomenuo, i sam sam shvaćao važnost sela. Jer sam u rodnoj Vrlici primjećivao kako je poljodjelstvo ključno za oblikovanje kompletnog krajobraza. Istraživanje agroekonomske povijesti nije bilo toliko popularno kao istraživanje političke povijesti. Raditi s dr. Bićanićem bilo je vrlo dobro. Svojim položajem i ugledom omogućavao je nama mlađima odlaske u inozemstvo na stručnu praksu. Tako posebno pamtim odlazak u povijesni institut u Rim, gdje je zamolio jednog kolegu da me upozna s organizacijom tog instituta. Profesor Bićanić i ja planirali smo napisati studiju o ekonomskoj povijesti hrvatskog sela, gdje bi se vidjelo kako je selo othranilo Hrvatsku i Hrvate. No nažalost u tome nas je prekinula bolest i smrt dr. Bićanića.

Tko su bili mentori dr. Bićanića, odakle je on učio o ekonomskoj historiji?

Profesor Bićanić nije imao predavanja na fakultetu iz kojih je mogao naučiti o ekonomskoj povijesti. Svo znanje o ekonomskoj povijesti dr. Bićanić dobio je čitanjem i istraživanjem. Kao što je on to često govorio, bavljenje ekonomskom povijesti nije lagano. Mora se puno čitati i istraživati. Bićanić se u potpunosti želio suživjeti sa životom seljaka, te je imao seosko imanje na kojem je uzgajao životinje. Zabrinjavalo ga je uništavanje ribljeg fonda u rijekama, uvođenjem stranih vrsta riba.

Koju ste literaturu koristili za svoje usavršavanje?

Za usavršavanje sam obično koristio domaću literaturu, a najviše Bićanića. Jer smo svi učili i pisali po njemu.

Kako su vaše kolege reagirali na vaše bavljenje ekonomskom historijom?

Kada sam sredinom XX. stoljeća započinjao s radom kao istraživač ekonomske povijesti, nije bilo puno kolega istraživača. Glavne vođe istraživanja ekonomske povijesti u nas bili su Rudolf Bićanić i Mijo Mirković, a njihovi mlađi suradnici bili smo Karaman i ja.

Dr. Ive Mažuran bio je poprilično samostalan kao istraživač, no mi smo dosta dobro surađivali. On je imao sreću što je još u Osijeku počeo s istraživačkim radom. Mažuran je rekao da ne možemo razumjeti povijest našeg naroda ukoliko ne poznajemo njegovu prošlost. Bio je iskren i ugodan za suradnju.

Općenito gledano, koliko je ekonomska historija bila popularna?

Kao što sam već rekao, ekonomska historija u samim počecima nije bila pretjerano popularna. O tome smo razgovarali i raspravljali samo nas četvorica (Bićanić, Mirković, Karaman i ja). Na samom početku istraživačkog rada, bio sam poprilično potišten jer sam vidio da sam se upustio u nešto potpuno nepoznato. No tješili su me mentori Bićanić i Mirković s tvrdnjom da se nismo još puno promijenili od naših ljudi sa sela. Mirković je također bio veliki zagovornik istraživanja povijesti sela, tako je on u Istri organizirao farmu za stoku na otvorenom. U podizanju te farme morao je čak i on fizički raditi.

Sredinom XX. stoljeća bavljenje ekonomskom povijesti bilo je poprilično primitivno. S više od pet desetljeća vidim da smo poprilično napredovali i radom podignuli bavljenje ekonomskom povijesti na višu razinu. Početkom 90-tih godina prošlog stoljeća bavljenje ekonomskom povijesti počelo je nazadovati. A nazadovanje je doživjelo vrhunac početkom 2000-tih.

Prema kojem kriteriju ste birali vlastite teme u okviru ekonomske historije?

U Akademiji su mi dali slobodne ruke u izboru tema za istraživanje, no savjetovali su mi da se prije toga dogovorim s profesorom Bićanićem. Na što sam im odgovorio, da sam s njim u stalnom kontaktu. Nama u Akademiji je bilo bitno da se napravi jasna odrednica da se ekonomskom povijesti moraju baviti

isključivo stručnjaci. Naime imali smo slučajeve kada smo u Akademiji morali stopirati rad u kojem se bez ikakvog reda piše tko je što i koliko posadio u nekom selu.

Dr. Karaman je u istraživanju bio usmjeren novijoj povijesti, bavio se post turskim periodom. Vrlo malo 17., a najviše 18. stoljećem. Dok sam se ja bavio i istraživanjem starije prošlosti. Karamana su u istraživanju sprečavale obveze koje je imao kao predavač. Karaman je u povjerenju dr. Bićaniću rekao da većina starih istraživača ekonomske povijesti nikad nije bila u arhivu, te da nisu čitali o širem pogledu na svoje istraživačke probleme. Na što mu je Bićanić odgovorio, da je to sigurno moguće, no da im to ne treba zamjerit, jer su prije bila puno teža vremena.

Poznato je da je klasična politička historija mogla biti moćno suvremeno političko oruđe. Je li ekonomska historija korištena u tu svrhu?

Treba iskreno reći da je ekonomska povijest bila vrlo malo pod utjecajem komunističkog režima, jer komunisti nisu imali smisla za istraživanje ekonomske povijesti. Najviše dvojica su se pokušavali baviti ekonomskom povijesti. Komunisti su se više bavili istraživanjem političke povijesti, kako bi vidjeli što rade nositelji povijesnih promjena u minulim stoljećima.

Kako je došlo do opadanja popularnosti ekonomske historije?

Danas je prisutno opadanje velikih istraživanja iz ekonomske povijesti, te su povjesničari većinom vezani samo uz predavanja. Današnji studenti imaju sreće što mogu čuti ta predavanja, jer mi to nismo mogli u tom obliku. No sada je to uređeno u nastavnom planu i programu. Mi smo većinu stvari morali učiti iz prakse.

Kako je došlo do pokretanja časopisa „Acta Historico – oeconomica Iugoslaviae“? Kako da ste baš Vi postali glavni urednik?

Održane su dvije rasprave u skupštini Akademije, kako je potrebno pokrenuti časopis koji će se baviti ekonomskom poviješću. Tadašnja Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti pristala je da će to objavljivati, a njihova dužnost je bila da osigura recenzente. Akademija je izabrana za nositelja projekta zajedno sa Školskom knjigom, jer ljudi više vole nešto kupiti od Akademije jer su uvjereni da je to kvalitetnije. Cijeli projekt tj. časopis izvrsno je funkcionirao, jer su to radili ugledni znanstvenici. S kojima sam kao glavni urednik imao čast surađivati. Brojevi su se izvrsno prodavali, tako da se već duže vrijeme na zalihama ne mogu kupiti stari brojevi. A nekoliko puta sam zbog velike potražnje morao otisnuti dodatne primjerke. Časopis „Acta Historico - oeconomica“ do danas nije prekinuo izlaženje, nego danas ima malo suradnika koji se bave ekonomskom povijesti. Danas se istraživači pretežito bave političkom povijesti. U kontaktu sam s kolegama iz Akademije i Instituta da oni preuzmu vođenje izlaženja Acti. Glavni urednik Acte postao sam jer sam bio veza časopisa s Akademijom. Idejni začetnik samog časopisa bio je još Bićanić, no svi su se micali od ekonomske povijesti jer su se bojali da će biti ismijani. Bićanić je rekao da ja to trebam preuzeti na sebe. Mirković nije bio pretjerano blizak nama mladima, no često je kupovao stare knjige i donosio ih nama na čitanje.

Možete li nam kazati nešto o svojim angažmanima na fakultetskoj razini i nastavnom programu? Jeste li možda pokušali napraviti udžbenik za ekonomsku povijest?

Zaboravio sam kada sam počeo predavati na fakultetu. Na Ekonomskom fakultetu sam predavao ekonomsku povijest. Predavanja sam držao na temelju Bićanića. Predavao sam i u Dubrovniku, a i u inozemstvu. Stranci su rado slušali predavanja o našoj ekonomskoj povijesti. Nijemci su rekli da jedino znaju za našu borbu i za ništa drugo iz naše povijesti. Iz Njemačke sam donio vreću brašna od kojeg je jedna djelatnica Akademije ispekla lijep kruh. U Salzburgu su bili jako susretljivi, bilo im je u interesu da se suradnja što više razvije i održi. Pitali su me kakve veze imamo s Bugarima i Rusima, pa su rekli da kod Rusa nema baš puno radova iz ekonomske povijesti.

Razmišljao sam o pisanju udžbenika za ekonomsku povijest, no Igor Karaman mi je rekao da se ne prihvaćam toga, jer ću potrošiti puno vremena. On je više pisao manje rasprave. Mišljenje profesora s Ekonomskog fakulteta bilo je da je pisanje udžbenika iz ekonomske povijesti nepotrebno za njihov fakultet, jer oni imaju dovoljno svojih profesora. Na Actama je s nama surađivala i dr. Mira Kolar – Dimitrijević. Ona je bila jedina povjesničarka koja se s nama prihvatila istraživanja ekonomske povijesti.

Te nas je branila kada je negdje trebalo dokazati. Dok su ostali bili naklonjeni istraživanju političke povijesti.

U Vašim istraživanjima zahvatili ste i Slavoniju, a posebno Ivana Kapistrana I. pl. Adamovicha. Kako je došlo do toga?

Adamovichu treba priznati da je učinio puno toga za razvoj naše ekonomske znanosti. Ne možemo reći da su sve njegove stvari znanstvene, no one su vrlo korisne da se čovjek okrene prema znanosti i znanju. No pisao je i manje rasprave koje su znanstvene.

Kako biste ocijenili stanje u ekonomskoj povijesti danas?

Danas više nema jakih imena ekonomske povijesti. Profesori održavaju stara predavanja i drže ih stare knjige. Misli se u sljedećoj godini razdvojiti ekonomsku i političku povijest na dva kolegija. Jer štetno je da se obje povijesti proučavaju u istom kolegiju. Mladi istraživači trebaju čitati Bićanića, Miju Mirkovića, Karamana, a eto mogu pročitati i moje radove. U Slavoniji je značajan institut za povijest. Treba istraživati doseljenike iz Austrije, iako nisu bili ekonomisti bavili su se ekonomijom, kako bi osigurali vlastitu egzistenciju. Tako da pišu djela, koja nisu velike povijesno ekonomske kvalitete, ali koja su jako zanimljiva.

(razgovor 5. rujna 2013. godine vodio: Hrvoje Pavić)

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen X. / Broj 10
Zagreb - Samobor 2014.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/4092-148, fax: +385/1/4092-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: prof. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula), Zrinka Blažević (Zagreb), Tatjana Buklijaš (Auckland, New Zealand), Goran Đurđević (Požega), Josip Faričić (Zadar), Borna Fürst Bjeliš (Zagreb), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb), Paul Hirt (Tempe, SAD), Andrej Hožjan (Maribor, Slovenija), Halil Inalcik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb), Ivan Mirnik (Zagreb), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb), Hrvoje Petrić (Zagreb), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb), Marko Šarić (Zagreb), Mladen Tomorad (Zagreb), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Zagreb), Frank Zelko (Burlington, VT, SAD), Zlata Živaković Kerže (Osijek), Ivana Žebec Šilj (Zagreb)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2014.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

Na naslovnici / Cover:

Idrija prema Valvasorovoj Topografiji Kranjske iz 1679.

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA